

Múte Bourup Egede tale ved åbningen af Inatsisartuts efterårssamling

Taler
Múte Bourup Egede
Formand for Naalakkersuisut

Dato
23. september 2022

Sted
Inatsisartut, Nuuk, Grønland

- 1 Ataqqinartoq Inatsisartut siulittaasuat, ataqqinartut Inatsisartunut ilaasortat, ataqqinartut innuttaasut tamassi.

Ukiut tamaasa meeqqat 800-t missigisaat nunatsinni inunngortarput.

- 5 Nunami kusanaqisumi, eqqisisimamanartumi periarfissarpassuaqartumilu inunngortarput. Tunissutillu pitsaanerpaat meeqqanut tunniussinnaasagut tassaapput asanninneq, akisussaaqataaneq nammineersinnaanerlu.

- 10 Takorluugara tassaavoq meerannguit taakku tamarmik inersimasunngorlutik nunarput nukittorsassagaat alutornarsassagaallu.

Takorluugara tassaavoq meeqqat toqqisisimallutik, akisussaaqataallutik aammalu nunatta ineriartortinnejnarneranut peqataallutik peroriartussasut.

- 15 Siunissaqassasut imminut napatissinnaanermik uagutsinnit tunineqarsimallutik.

- 20 Tunissutillu annersaat tassalu inuuneq - asanninnermik, akisussaaqataanermik nammineerusussusermillu qalipaasersorlugu inuuneqarlutik nunami maani asasatsinni inuussasut.

- 25 Meerartattali inuuusuttortattalu siunissaat qanoq isikkoqassava?

- 30 Uanga kissaatikka tassaapput inuusuttut nukittuut annertuunik takorluuinissamut sapiissusillit.
- Kissaatigaara inuusuttut artornartunik nalaataqaraluaraangamik makeqqinnissamut nukissallit.
- 35
- Kissaatigaara inuusuttut sungiusimasamit allarluinnarnik eqqarsarnissamut inerisaanissamullu sapiissusillit.
- Kissaatiga tassaavoq inuusuttut akisussaaffimmik tigusinissamut sapiissusillit.
- 40
- Kissaatigaara inuusuttut nunatta siuarsanissaanut nutarsarnissaanullu iliuuseqarnissamut ersissuteqanngitsut.
- Ilissi qanoq isumaliorpisi? –
- 45
-
- Inuusuttut piumassusillit akornatsinneereerput. Inuusuttut tamarmik periarfissaqarput siunissartik namminneq aalajangeeqataaffigisinnaallugu akisussaaffigisinnaallugulu .
- 50
-
- Inuusuttut piumassusillit ilagivaat 26-nik ukiulik Claudia Eldevig Eriksen ukiup matuma aallartinnerani aalisariutini naalakkatut naammassisoq. Arnani aaliasariutini naalaganngortuni siullersaavoq ilaminillu angusarissaarnerpaalluni. Inuussutissarsiut ilungersunartoq - aammali pingaaruteqaqisoq - taassuma toqqarsimavaa.
- 60 18-inik ukiulik Malik Denbæk Reimer qullukkanik tunisassiorfiliornissaminik takorluukkani piviusunngortinniarlugu sukarutterpoq. Angutissanilu atortussaminnik piniarsimapput, uangalu qilanaaraara ulloq qullukkanik taakkunannga pisiniarsinnaalerfissara.
- 65 Lea Holm nunani allani najugaqarpoq taamaakkaluartoq nunatta inuinik ikiuukkumassusia nunami allami najugaqarnerata unitsinngila. Suliffeqarfiuteqarpoq taaguutilimmik "Seqineq", ilaatigullu aporfinnik

qaangiisitsiniarnermik neqerooruteqartarluni.

70

22-nik ukiulik Rene Salomonsen namminerisaminik illuseqqammerpoq. Meeraanera oqinnerpaajusimanngikkaluartoq Rene-p takorluukkani anguniakkanilu attappai, taannalu issuaviginngitsoorsinnaanngilara.

75

"Meeraanermi perorsagaanerit aporfinginagu inuunererutannik inuugit; sapinngikkuma sapinngilatit."

Taakku inuusuttut piumassuseqarluartut assersuutissarpassuit ilaannaraat.

80

Takutippaat piumassuseqaraanni sunaluunniit ajornarneq ajortoq. Taamatullu ingerlaqqikkusuttut inerisaqataarusuttullu amerlanerulersinnissaat maani inersuarmi peqatigiilluta suliarisassatta pingarnerpaat ilagaat.

Claudia, Malik, Lea kiisalu Rene inuusuttullu allat angusaqarusullutik

85

ilungersorlutik takutitsisut oqarfigerusuppassi: Siunissarsi pillugu nunassinnut ilissinnullu iluaqutasussamik angusaqarusussuseqartusi iluunngarlunga tulluusimaarutigaassi.

90

Ullumi ukiakkut ataatsimiinneq aallartippoq.

Sapaatit akunnerini qaammatinilu tulliuttuni inersuarmi maani inuiaqatigiinnut pingarutillet amerlaqisut eqqartorlugillu

95

oqaluuserisassavagut. Suliassagut inuiaqatigiinnut pingaruteqarput tulleriaarinerillu ilaatigut ilungersunartut pisariaqartassapput.

Aalajangiinissamullu sapiissuseq pigisariaqarparput, ilaatigut ukiut 20-30 siumut sunniuteqarsinnaaneri eqqarsaatigalugit.

100

Neriuppunga aaliangertarnigut pisarneq malillugu naaperiaasarnikkut angusarumaarigut naak ilaatigut isumaqatigiittuaannarsinnaanngikkaluarluta. Ukiakkut ataatsimiinnermi matumani ineriartornissamik siunertaqarluta oqallittarnissagut qilanaaraakka. Qilanaaraakka inuiaqatigiit Kalaallit iluaqutissaannik inatsisisanik ataatsimoorluta aalajangiisarnissagut.

105

- Kikkulluunniit inuunermut toqqisisimanartumut pisinnaatitaaffeqarput.
110 Tamanna qulakkeerniarlugu meeqqat, inuusuttuaqqat ilaqtariillu pillugit suliniutit suli nangittumik sukataarutigisariaqarpagut.
- Meeqqat, inuusuttuaqqat ilaqtariillu pillugit siammasissumik suleqatigiinneq ukiuni kingullerni malunnaqisumik nukittorsarneqarsimasoq suli suliassatsinni
115 pingarnerpaanut ilaavoq.
- Pitsanngorsaanianermi suleqataasut amerlaqaat. Kommunit, Meeqqat Illersuisuat, kattuffiit, isumaginnittooqarfii, napparsimaveqarfik, ilinniarfii minnerunngitsumillu innuttaasut.
120 Ikiuukkusunnermut nukiit tamakku inuiaqatigiit akornatsinni pigaagut annertuumillu qujassutissaqarfigaagut nunatta toqqisisimanartuunissaanik najoruminartuunissaanillu sulinermikkut siuarsaaqataammata.
- 125 Meeqqanut inuusuttunullu pitsanngorsaataasunuttaaq ilaassapput illoqarfinni pingasuni Meeqqat Illuinik ukiuni aggersuni pilersitsinissaq. Tassuunakkut meeqqat inuusuttullu ilungersunartunik nalaataqarsimasut aaqqissuussaanerusumik sullinneqarsinnaanerat sinaakkuserneqarluni.
- 130 Meeqqanut inuusuttunullu kanngutsaatsuliortarnernut akiuineq ukiuni kingullerni annertuumik aallunneqartoq. Kanngutsaatsuliortarnerit pinaveersaartinnissaanut nutaamik aamma iliuuseqarfingeqarpoq. "Killiliisa" pilersinneqarpoq tassanilu meeqqanut inuusuttunullu inuit killissamik qaangiisimasut katsorsarneqarnissaannik neqeroorfingeqartarlutik.
135 Katsorsarneqartut amerliartorput taamaaliornikkullu siunissami meeqqanut inuusuttunullu killissanik qaangiisarnerit pinaveersimatinnissaannut katsorsaaneq tapertaalluartussaalluni.
- Meeqqat pillugit inatsit aamma Meeqqat pilersorneqarnissaat il.il. pillugit inatsit atuuttoq 1962-imeersuuvoq assullu qanganitsersimalluni. Uquiaq manna ataatsimiinnermi taakku pillugit ullutsinnut naapertuunnerusumik
140 inatsiseqalernissaq siunertaralugu aalajangiiffigisassatut siunnersummik Naalakkersuisut saqqummiussaqassapput.
- 145 Angalallutik meeqqanik ikiuisartut ingerlaannarnissaat Naalakkersuisuniit

aalajangiusimavarputtaaq. Angalallutimmi ikiuisartut nuna tamakkerlugu katsorsaanermik pingaarnertut ingerlatsisarput, meeqqanik inuusuttuaqqanillu misissuisarnerit katsorsaanerillu neqeroorutigisarlugit.

150

Imminut toquttarneq inuiaqatigiinni unammilligassatta annertunerpaat ilagaat. Inuianguusugut amerlannginnatta, imminut toquttoqarsimatillugu sunnerneqartarpugut annertuumik.

155

Taamaammat imminut toquttarnerup pinaveersaartinnissaanut periusissiornissap tullia maanna suliarineqarpoq. Tamatumuunalu periusissiornermi inuusuttut peqataatinneqarnissaat Naalakkersuisut 160 pingoartippaat.

160

Peqataatitsinikkummi angorusupparput periusissiap ulluinnarni timitalimmik pitsaanerpaamillu sunniuteqarnissaa.

165

Manna iluatsillugu aqaguagunnguaq, septemberip 26-ani, inuusuttut MIO suleqatigalugu imminut toquttarnerup qanoq pinaveersaartinnissaanut oqariartuuteqarnissaannut tamatta minitaqarata, inuusuit kissaataannik timitalersuinissatsinnut piareersimanissarput kissaatigaara. Naalaartariaqarpavummi, uangalu saqqummiinissaannut soorunami 170 peqataassaanga.

Innarluutillit pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaata atuutsinneqarnera pillugu Inatsisartunut nassuaammik upernaaq manna Naalakkersuisut saqqummiussereersimalerput. 2023-milu isumaqatigiissutip qanoq atuutsinneqarnissaanut toqqammaviliisussamik iliuusissatut pilersaarummik Naalakkersuisut saqqummiussaqassallutik. Innarluutillit innuttaasut allat assigalugit pisinnaatitaaffinnik tunngaviusunik tamanik atugassaqartitaalernissaat tamatumani siunertaavoq.

180

Taamaaliornittali saniatigut aamma innuttaasut assigiinnerusumik naleqartinneqarnissaat Naalakkersuisuniit annertusarusupparput. Tamanna siamasissumik qulakkeerniarlugu inuttut assigiimmik naleqartinneqarnermut

periarfissaqartitaanermullu ersarissaanissaq anguniarlugu naligiissitaanermut
inatsit nutaaq suliaraarput taannalu Inatsisartunut
saqqummiunneqarumaarluni.

190 ---

Peqqinnissaqarfimmi ilungersunartorsiorpugut. Sulisussarsiornerullu
ilungersunarnera pissutigalugu pissutsit immikkut illuinnartut nalaappagut.
Nassuerutigisariaqarparpullu ukiorpanangulertuni peqqinnissaqarfimmi
195 unammilligassaqaratta ataatsimoorluta innuttaasut pillugit
iliuuseqarfigisariaqakkatsinnik.

Ukiuni kingullerni marlunni peqqissaasunik nakorsanillu pissarsiniartarnerup
ajornakusoornera napparsimaveqarfitsinni nalaapparput. Peqqinnissaqarfimmi
200 sulisut piffissami sivitsortumi pisarnerminnit annerusumik
ilungersortariaqartarsimapput aallaallu ilaatigut sulianik pingaarnersiuinerit
ingerlanneqartariaqarlutik innuttaasunut malunniuttunik.

Peqqinnissaqarfimmi ukiuni kingullerni tamaviaarlutik ilungersorlutillu
205 sulisimasut sulinngiffeqarnissaminnik tupinnanngilluinnartumik
pisariaqartitsinerat Peqqinnissaqarfiup ingerlaneqarnerani unammilligassanut
aamma ilaasimavoq.

Pissutsit ilungersunaruallartut peqqinnissaqarfimmi sulisut aalaakkaasut ullut
210 tamaasa sularujussuarmik naammassinnittarput nunami tamarmi innuttaasut
peqqinnissaqarfimmiit sullinneqarnissaat qularnaarumallugu.

Peqqinnissaqarfiup inuttalersorneqarsinnaaneranut atatillugu suliniutit
ingerlanneqarput nunat suleqatigisartakkagut peqatigalugit.
215 Ajornartorsiutaasunut ertiutit ilagaat maannakkut ernisussanik sullissineq
pillugu oqallinneq. Naalakkersuisuniit ernisarfiit pillugit aaqqiissutissanik
ujartuisoqalerutterpoq, sularlu taanna aappagu ukiup aallartissimalernerani
piariissangatinneqarluni.

220 Naalakkersuisuniit aalajangiusimaneqarpoq Peqqinnissaqarfimmi innuttaasut
pitsaasumik toqqisisimanartumillu sullinneqarnissaata qulakeernissaa,
nassuerutigaluguli annertuumik sulisoqarnikkut unammilligassaqartoq.
Aaqqiiviginissaannullu suleqatigiinnikkut ujartueqatigiinnissarput innuttaasut

225 pillugit avaqqussinnaanngilarput.

---

230 Peqqinnissaqarfimmi meeqqanut tunngasut Naalakkersuisuni
aallukkusuppagut. Taamaammat 2023-mut Aningaasanut Inatsisissatut
Siunnersummi Nuummi Dronning Ingridip napparsimaviani nuna
tamakkerlugu meeqqanut immikkut sullissinermik ingerlatsisussamik
immikkoortortaqarfeqalernissaa siunniunneqarpoq. Naatsorsuutigineqarpoq
nuna tamakkerlugu meeqqanut immikkoortortamik pilersitsinikkut meeqqat
235 Peqqinnissaqarfimmiit sullinneqartariaqartut atugaat katsorneqarnerallu
pitsaanerulissasut.

240 Minnerunngitsumik meeqqanik inuusuttuaqqanillu tarnimikkut
nappaatilinnik katsorsaaveqarnerup nukittorsarneratigut meeqqat
inuusuttuaqqallu tarnimikkut nappaatinik eqqorneqartut atugaannik
pitsanngorsaanissamik kissaateqarpugut.

245 Taamaattumik 2023-mut Aningaasanut Inatsisissatut Siunnersummi
siunniupparput meeqqanik inuusuttuaqqanillu tarnimikkut nappaatillit
katsorsarneqarnissamut utaqqisarnerup sivikillisarneqarnissaanut aningaasanik
immikkoorsitsisoqassasoq. Nappaatip suussusianik qulaajaanissamut
utaqqisarnerup sivikillisarneqarnissaa pingaaruteqaqaaq taamaaliornitsigummi
meeqqat inuusuttuaqqallu eqqortumik pilertornerusumillu
ikiorsersinnaalissagatsigit.

250

---

255 2021-mi innuttaasut 16-it 74-illu akornanni ukiullit 43 procentii
ilinniagaqarsimapput.

260

Ilinniarsimasut amerliartorput tamannalu nuannaarutissaavoq.
Taamaakkaluartoq ilinniarsimassuseq suli annertusarlugu
nukittorsartariaqarparput, nunattami siuariartornissaanut
namminersulernissaanullu toqqammavissat pingarnerpaat ilagimmassuk.

Inuusuttut amerlavallaat suli ilinniagaqalinngitsoortarput taamaallutillu
suliffeqarnermut tamakkiisumik peqataalersaratik. Tamannalu

allanngortittariaqarparput.

265

Peqqinnissaqarfimmi, sanaartornermi, tunisassiornermi, ilinniartoqarfinni
ilinniartitsisussat ilami suliffeqarfinni tamani ilinniarsimasut
amigaaatigineqarput. Siunissamilu suliffeqarfinnik nutaanik pilersitsinermi
annertusiartuinnartumik pisariaqartinneqartussaallutik.

270

Ilinniarnissamut periarfissat annertusiartortinnerat pisariaqarpoq, tamannalu
Naalakkersuisuniit ingerlapparput.

275

Assersuutigalugu ukioq manna Sisimiuni KTI-mi maskinmesterisut ilinniarneq
Københavnimi Maskinmesterskolen suleqatigalugu aallartissimavarput
tamannalu ilinniakkanut inuussutissarsiutitsinnut iluaqutaasunut,
aninggaasaliisarumanitsinnut naapertuulluinnarpoq.

280

Aammattaaq inunnik sullissinermi kiisalu inunnik tarnikut timikkullu
innarlutilinnik sulisooreersunik ilinniagaqarsimanngitsunik
ilinniarsinnaanermut periarfissaq aallartinneqarpoq aammalu
perorsaasunngorniarnermi qaffassaqqittoqarsinnaaneranik
285 allartitsisoqassalluni.

Ilinniartitaaneq aalluttuassavarput ineriartortitsinerpullu ingerlajuassaaq.

290

Suliassat tullinguuttut ilagaat ukiup massuma aallartinnerani ilinniartitaaneq
pillugu isumasioqatigiinnerup malitsigisaanik najugaq qimannagu ilinniarnerit
aammalu ilinniarfinni periaatsit immikkullu iliuusissat piviusunngortinnissaat.

295

Amerlanerusut ilinniagaqarnermut kajumissuseqalersinneqartariaqarput
ilinniarnermillu aallartitsineq piuminarnerulersittariaqarparput.

Taamaaliornikkut suliffissaqartitsineq imminullu pilersorsinnaaneq
annerulissaaq piitsuussutsillu akiorneqarneranut ilapittuutaalluassalluni.

300

Siunertaraarput ilinniarsimassutsikkut amerlanerusut ilaqtariittut imminnut
pilersorsinnaanissaat tunngavissinneqassasoq. Ilaqutariit imminut napatittut

nunatut namminiilernissatta tunngavissaasa pingaernerit ilagimmatikkit.

305 ---

Ukiuni kingullerni nunarsuarmi pisut aningaasaqarnitta
pingaarnersiuilluarnikkut nakkutigeqqissaarnissaa pisariaqarnerulersissimavaa.

310 Iluarsaaqqinnerit allaqqunneqarsinnaanngillat. Ajornartorsiutivut
tamakkerlugin iluarsaaqqinnikkut aaqqinnavianngilagut, ilorraalli tungaanut
pingaarutilimmik alloriarfiusapput. Aalajangiinerit ilaatigut inuiaqatigiinni
ingerlanitsinni annertuumik allannguissutaasussat pisariaqarput.

315 Aningaasarsiornerput ukiuni tulliuttuni nalimmassartussavarput sulisinnaasut
ikiliartornerata kingunerisaanik.

Pisussaaffeqarpugullu nunami maani tunniusimallutik sulisimasut
toqqissillutik utoqqanngornissaannut minnerunngitsumillu kinguaassatta
320 toqqissimasumik alliartorlutillu inerikkiartornissaat qulakkiissallugu.

Taamaammat nunatta karsiata aningaasartuutanik peqqissaarluta
aqutsisariaqarpugut. Silatusaartumik aningaasaliisassaagut
ningaasarsiornitsinnut ineriartuutaasinnaasunik taamaaliornikkut
325 inuiaqatigiinni nammaqatigiissinnaanerput qulakkeerniarlugu.

Akileraartarnikkut aaqqissusseqqinnej piffissami aggersumi Naalakkersuisut
siunniuppaat, suleriaaserlu tunngavigiumasarput tassaavoq siammasissumik
isumaqatigiinniarnerit.

330

Siammasissumik isumaqatigiissusiortarnerit Naalakkersuisut sulinitssinni
aallaavigilluarumavagut aallartisalereersimallugillu suliassaqarfinni
assigiinngitsuni isumaqatigiinniarnerit.

335 ---

Nuna tamakkerlugu inoqarfinni tamani suli inissaaleqineq annertuvoq.

Innuttaasut nammineerlutik inissaminnik sanatitserusuttut
340 taarsigassarsisisarnerit assigiinngitsut periarfissarivaat: namminersorluni

nutaamik illuliornermut (20/20/60 atorlugu taarsigassarsineq),
namminerisamik illuutit nutarternerinut taarsigassarsiat, illuutileqatigiinnut
taarsigassarsiat, minnerunngitsumilu sanaqataasarnermik aaqqissuussinermut
taarsigassarsisitsisarnerit maannakkut periarfissaapput.

345 Periarfissat tamakku nalilersuiffiginissaat Naalakkersuisuniit siunniupparput.
Nalilersuinermi qitiulluinnassaaq qanoq iliornikkut innuttaasut ineqarnikkut
inisisimancerisa pitsaanerulernissaat.

350 Taarsigassarisarnermut akisussaaffik ataatsimoortumik tapiissutit aaqtigalugit
kommuninut nuunneqarnikuvoq. Akisussaaffiup nuunneqarnerani
siunertaasimavoq innuttaasut qanillugit sullissinerup qulakkeernissaa
minnerunngitsumillu kommunit eqaannerusumik tulluussakkamillu
355 sanaartortitsisinnaanissaat.

Siunertaq ajunngikkaluartoq nassuerutigisariaqarparput maannamut
sanaartugassanut aningaasaliissutaasut ilaannakortumik atorneqarnerat.
Innuttaasut periarfissallit sukkannerusumik eqaannerusumillu
360 aningaasaliissutaasut iluini illuliornissamut periarfissinneqarsinnaanissaat
kommunit peqatigeqqinnaarlugit nalilersorneqarlunilu aaqqiivigineqarnissaa
Naalakkersuisuniit siunniupparput suliarlu tamanna piaartumik
aallartinneqassalluni.

365 Tamatumani soorlu aningaasaleeriaaseq 95/5 atorlugu periarfissiissutit
atuutilersinnissaat pillugit kommunit oqaloqatigineqassallutik,
taakkummatami aningaasanik taakkunannga akisussaaffilerneqarsimasut
taamaattumillu taakkua suleqatiginissaat pingaarutilerujussuulluni.

370 Kommunenilli suleqateqarnerit inissialiornissaq siunertalarugu allatigut
aallartereeroq. Inissialiortiterneq pillugu Kommune Qeqertalik kiisalu
Avannaata Kommunia suleqatigiinnissamik isumaqatigiissusiorfigineqareerput.
Tassani suleqatigiilluni sanaartortitsisutut oqartussaaffik
ataatsimuulersinneqassaaq. Ataatsimut ataqtigiiissakkamik aqutseqatigiinnerup
375 aaqqissuussaasumik qalerliaattumillu sanaartortoqannginnissaa qulakkiissavaa.
Sanaartukkat suliarineqarnerini suliarinnittunut tamanna aamma
pitsanngorsaataassaaq akisussaaffik avinneqarani ataatsimoortinneqalermaat.

Sanaartornerup siamarneqarnissaa Naalakkersuisut anguniagarivaat tamannalu pimoorunneqarluni.

- 385 Qaarsuni illut tallimat oktobarimi naammassineqarlutik iserterfigineqarnissaminnut piareerlutik tunniunneqassapput.

Inuusuttut namminerisamik najugaqarfeqalernissaat siunertaralugu illoqarfinni arlalinni inuusuttunut inissialortiternernik aallarnisaasoqassaaq.

- 390 Qaanaami inuusuttunut inissiat arfinillit sananeqassapput, aappagulu aasaqqalernerani maajimi tunniunneqassallutik.

- 395 Upernavimmi, Qasigiannguani Tasiilamilu inuusuttunut inissialiassat suliariumannittussarsiorneqareerput massakkullu sananeqarnissaat isumaqtigiinniutigineqarlutik.

- 400 Uummanni, Kangaatsiami Ittoqqortoormiinilu inuusuttunut inissianik sanaartornerit maanna pilersaarusrorseqarput taakkulu ukioq manna ukiullu tullittup aallartinnerani suliariumannittussarsiorneqassallutik.

Qaqortumi, Nuummi, Sisimiuni, Aasianni Ilulissanilu ilinniartut inaat 500 sananeqalerput. Siulliit 2024-ip qiteqqunnerani naammassineqassallutik.

- 405 Sisimiut Napparsimaviat ilaneqarlunilu allanngortiterneqartussanngorpoq, 2024-llu qiteqqunnerani naammassineqassasoq naatsorsuutigineqarluni.

- 410 Nuummi Steno Diabetes Center, Novo Fondenimit aningaasalersugaasoq suliarineqalerpoq 2024-llu naanerani naammassineqassasoq naatsorsuutigineqarluni.

Tarnikkut katsorsaavik nutaaq aammalu qitiusumik kigutileriffik Nuummi ilaatigut aappaagu sanaartorlugit aallartinneqarnissaat naatsorsuutigaarput.

- 415 Inuaqtigiit uninngangillat ingerlarsorput. Taamaakkaluartoq peqatigiilluta pingaarnersiueqatigiinnissaput pingaaruteqarpoq, ingerlarsorneq attatiinnarsinnaajumallugu – aamma ulluni aningaasarsiornikkut artornarnerusuni.

Naalakkersuisullu qulakkeerumasarput tassaavoq nuna tamarmiusoq
 sanaartorfiussasoq, tamannalu maanna
 tunngavileeqataalluarfigilereersimavarput Inatsisartut suleqatigilluarlugit.
 Naalakkersuisunili tassunga uniinnarata pitsangorsaataasinnaasut
 425 sanaartornerullu siammasissuunissaanut annertusaanissaq sulissutigissavarput,
 ilaatigut kommunet Inatsisartullu suleqatigilluarnerisigut.

---

430 Taamatuttaaq talittarfii inuiaqatigiittut pinngitsoorsinnaanngisatta
 aserfallatsaaliorissaannut suleqatigiinnissarput pisariaqarluinnarpoq.

Aningaasarsiornitsinnut inuusaasitsinnullu tunngavileeqataalluinnarmata
 aserfallatsaaliiinissamut tulleriaarinissamullu aaqqeeqatigiinnissamut ilaseraassi
 435 – Ataatsimoorlutami akisussaaffimmillu tigusinitsigut, unammilligassavut
 pitsaanerpaamik aaqqissinnaavagut.

---

440 Pitsaanerpaanik avatangiiseqarnissarput tamatta isumagisassaraarput.
 Amerlaqisullumi ullut tamaasa annertoqisumik iliuuseqartarput.

Sumiiffinnili amerlaqisuni eqqagassalerineq eqqarsaatigalugu ajornartorsiutit
 annertoorujussuunerat isiginngitsuusaarsinnaanngilarput. Aamma qaammat
 445 una inoqarfii pillugit Ilulissani ataatsimeersuartoqarnerani aammaartumik
 tamanna erserpoq.

Ukioq manna umiarsuaq sinerissami iluatsilluartumik angalaarpoq
 eqqagassanik katersilluni tamannalu appaagu ingerlaqqissaaq. Nuummi
 450 Sisimiunilu ikuallaaviit nutaaliaasut marluk pilersaarusrorneqarput. Eqqagassat
 nuna tamakkerlugu katersorneqarnerat siunissami inoqarfinnut tamanut
 annertuumik pitsangoriartitsissaaq avatangiisinullu eqqagassat
 takujuminaallisaataaneri malunnaatilimmik annikillisinnejassalluni.

455 Avatangiisitta kusanartuunissaat aammalu mingoqannginnissaat tamatta
 akisussaaqataaffigaarput. Maangaannaq eqqaaneq unitsittariaqarparput
 minnerunngitsumik avatangiisitsinnik eqqiluisaardeq meerartatsinnut

tunniuttariaqarparput.

460

Tasiilami Ittoqqortoormiinilu mittarfiit pilersaarusrusiorneqarnerat
aallarteruttorpoq. Mittarfiit taakku marluk sananeqarnissaannut
465 aaliangiinissamut toqqammavissat suliarineqarnissaannut aningaasanik
immikkoortitsisoqarsimavoq.

Ilulissani Nuummilu mittarfiliortitererit ingerlaruttulerput 2024-milu
ukiakkut atorneqalernissaat naatsorsuutigineqarluni. Qaqortumi mittarfik
470 suliarineqalerpoq 2025-mi atorneqalernissaa naatsorsuutaalluni.

Ukiakkut ataatsimiinnermi matumani Mittarfeqarfii A/S pillugu Inatsisartut
inatsisissaattut siunnersuut oqluuserineqassaaq. Mittarfeqarfii
allanngortinneratigut nunatsinni mittarfinni ingerlatsineq tamarmi
475 ataatsimoortinneqalissaaq ingerlatseqatigiiffiullu ataatsimoorussamik
ataqatigiissumillu ingerlatsineratigut inuiaqatigiinnut pitsaanerussalluni.

480 Periarfissarpassuarnik nunarput ulikkaarpoq, taamaammallu mittarfiit
naammassinissaannut periarfissarpassuatta nammineerluta nunatsinnit
pissarsilluarfiginissaannut aningaasarsiorfigilluarnissaannullu
suligasuartariaqarnerput nukinginnarsivoq.

485 Naalakkersuisullu tamassumunnga siuarsaaqataajumallutik, eqqarsaqatigiinnik
suligasuartussanik pilersitsinissaq siunertaralugu kommuneni bormesterit,
inuussutissarsiortut susassaqartullu allat aggersassallugit piffissami qaninnermi
pileraarutigaarput.

490 Taamaasiornikkut aasaq manna angallannikkut ajornartoorfiusarsimaqisumi
tamatumallu ilutigisaanik innuttaaqaterpassuatta sinerissami nalaassimasaat
soorlu utoqqaat, innarluutillit aammalu peqqissariarlutik angalasulluunniit
akunnittarfinni neriniartarfinnilu inissaqartinneqarsinnaasarsimannginnerat
inisisimatinneqarsimanerat piaartumik suleqatigiinnikkut
495 aaqqiissuteqarfiunissaanik Naalakkersuisut suliaqassammata.

---

500 Aalisarneq suli inuussutissarsiutitta pingaarnersaraat taamaattuartussaavorlu aamma suli ukiorpassuarni.

Aalisarnermut inatsisissaq pillugu sulineq ingerlanneqaleruttorpoq.

505 Aalisarnerlu pillugu isumasioqatigiinnerit marluk susassaqtut peqatigalugit ingerlanneqareerput, ataaseq Ilulissani ataaserlu Nuummi.

Taassuma saniatigut Naalakkersuisoq akisussaasoq sinerissami inoqarfippassuit tikillugit angalaffigeqqammerpai. Atuisut qanimut oqaloqatigalugit ingerlassimallugu.

510 Tulliuttoq tassaavoq aalisarnermut nutaamik inatsisiornissaq. Aalisakkanik inuussutissarsiuteqartut aammalu inuiaqatigiinnut iluaqutaanerusussat oqimaaqatigiinnissaat qularnaarumallugu silatusaartumik sapissuseqarluta eqqartorluartariaqarparput.

515 Inuiaqatigiit aningaasarsiorfiat pingaernerpaq pineqarpoq, tassanilu inuiaqatigiit tamatta pigisagut inuussutissarsiutigineqarlutik.

520 Qulakkeertussaavarput ataavaartumik imminut akilersinnaasumik inuussutissarsiummik ingerlatsisoqarsinnaanissa taamaattorli aamma inuiaqatigiit iluaquserneqarnissaasa qulakkeernissaat akisussaaffigalugulu pisussaaffigaarput.

525 Eqqartugassat ilaatigut ilungersunarsinnaassapput qularutiginngilarali tamatsinnut iluaqutaasussamik siunertaqarluta suleqatigiikkutta aalisarnermut inatsisissaq nutaaq aamma naammassiumaaripput.

Nunatsinni periarfissarpassuarnik erngup nukinga pilersitsisinnaavoq.

530 Aasianni Qasigannguanilu nutaamik erngup nukissiorfiliortoqarnissa kiisalu erngup nukissiorfiup Kangerluarsunnguaniittup allineqarnissaai Inatsisartut tamarmiullutik 2021-imni ukiakkut akueraat.

535 Erngup nukissiorfissat suliarineqarnissaannut aningaasaliissutissat aammalu

suliariumannittussarsiussinissamut suliat ingerlanneqaleruttorput. Uquiaq manna 2021-mi aalajangikkatsinnut ilassutaasussamik Naalakkersuisut siunnersuuteqarput ilaatigut siammasisumik aningaasalersuisoqarsinnaanera periarfissaqartikkumallugu.

Nukimmik mingunnanngitsumik akikitsumik peqarnerput nunatta siunissami ineriaartornermini unammillersinnaassutsikkut pingaarutilimmik iluaqtigisinnaavaa. Illoqarfitsinni erngup nukinganik annertusaanerput naapertorlugu suliffeqarfiit nutaat pilersinneqarsinnaalissapput ataavartumik nukimmik pilersuisinnaanerput peqqutigalugu.

Nunatsinni erngup nukinganik nukimmik tunisassiorsinnaanerput annertoorsuuvoq. Nukik minguitsaq ataavaartorlu nunarsuarmioqatitta pilerigisaat.

Erngup nukissiorfiliarisinnaasatta pingaarnersaasa ilaat marluk Tasersiamiittut Tarsartuullu Tasersuaniittut unammilleqatigiissutaanissaanik 2021-p aasaanerani Naalakkersuisut akueraat tamannalu aamma Inatsisartuni tamarmiusuniit tapaserneqarluni.

Nunanit tamalaaniit aaliangerneq tigulluarneqarpoq minguitsumillu nukimmik atuilluni tunisassiorsinnaanerup soqutigineqarnera annertulluni. Ataavaartumik erngup nukinga atorlugu nukimmik pilersuisinnaanerput inuiqaqtigiinnut iluaquatalernissaat Naalakkersuisunit pimoorullugu suliaraarput siunissami aningaasarsiornitta siammasinnerusumik toqqammaveqarnissaa qulakkeerniarlugu. Aningaasarsiorfittut nutaatut periarfissaalluarmat.

565 ---

Nunarsuarmioqatitsinniit nunatta soqutigineqarnera annertusiartuinnarpoq taamaattumillu nunanut attaveqarnissarput pisariaqalerluttiunnarluni. Nunanut allanut sinnisoqarfeqarpugut Washington D.C.-mi, Reykjavikimi, Beijingimi kiisalu EU-mi.

Suleqatigut qanimut atassuteqarfigerusuppagut kiisalu avammut niuerfitsinni pingarnerpaani najuunnissarput kissaatigaarput. Taamaattorli nunatta issittumi inisisimanera sillimaniarnikkut annertusiartortumik

soqutiginninnermk amma pilersitsivoq tamannalu Rusland-ip Ukraine-mut saassussineratigut annertunerulerluni.

Nunarsuarmioqataaneq nunanullu allanut attaveqarnerit allanngorput
580 tassanilu upernaaq manna Inatsisartut aalajangernitsigut nunat isumaqatigisagut suleqatiginissaat qinerparput sakkulersornerup unitsinneqarnissaa anguniarlugu.

Nunatsinniit Ilulissani isumaqatigiissut aallaavigalugu sulivugut.
585 Taamaaliornitsigut issittumi inuusut toqqisisimasumik inuujuarnissaat upperigatsigu illersorlugulu. Taamaakkaluartoq nunarsuarmioqataanitsigut eqqunngitsumik inuiaqatigiinnut nammineertunut iliorn erit sakkortuumik akerlilersorlugillu akiorniartassavagut.

590 Sakkuaannertaqanngitsumik oqaloqatigiinnikkullu nunat akornanni killeqarfisa isumaqatigiissuteqarfingineqarsinnaanerat ukioq manna uagut takutipparput. Canada-p Kalaallit Nunaatalu akornani killeqarfifiit isumaqatigiissutigineqarput atsioqatigiissutigineqarlutillu. Taamaalilluni Tartupalummi killeqarfiusussaq isumaqatigiissutigineqarpoq aammalu 595 imartatsinni, Labradorhavet-imi, killeqarfissat isumaqatigiissutineqarlutik.

Sakkuaanneq atornagu aaqqiisoqarsinnaanera nunarsuarmioqatigiinnut takutipparput. Taamaakkaluartoq nunat tamat akornani pissutsit najummatsisimanartut isiginngitsuusaarsinnaanngilagut. Sillimaniarnikkut 600 kikkut suleqatiginerlugit aammalu suleqatigiinnermi tunngavissat qiviartariaqarpagut ilaatigut qanitarinerusagut qanmut peqatigalugit.

---

605 Sillimaniarnikkut nunarsuarmi pissutsit pisussaaffiliinerata, suleqatigisatsinnullu suleqatigiinnermi tunngaviit qiviartariaqarneranut ilaavoq Illersornissamut isumaqatigiissut 1951-imeersoq.

Naalakkersuisut isumaqatigiissutip ilassummik
610 isumaqatigiissusiorfigineqarnissaanik imaluunniit nutaamik isumaqatigiissusiorqarnissaanik siunnerfeqarlutik sulinissaq ingerlakkumavaat.

615 Tamannalu tunngaveqarpoq Inatsisartut UKA2016-imni aaliangiisimanerata kingorna, taamanikkullu Naalakkersuisunut suliakkiutigisimasat tamakkerlugin naammassineqarnissaat Naalakkersuisut pingaartimmassuk.

620 Pingaartikkatsiguttaaq ullumikkut nunarput namminiussuseqaraluttuinnarluni issittumilu qitiulluinnarluni inisisimasoq, apeqqutini taamaattuni alloriaqqissasoq.

625 Isumaqatigiissullu uani pineqartoq, nunatta nunasiaataanerani suliarineqarsimasoq piginneqataaffiginngisarpullu suliarissallugu pissusissamisoormat – Inatsisartummi tamanna suliakkiutigalugu tunngavilereermassuk.

---

630 Sorpassuit eqqartorsinnaagaluarpakka qularinngilaralu ilissittaqaq oqalugiaatinntut assut ilanngussassaqassagaluartusi. Naggasiutigaluguli Nunatsinni nunaqqativut tamaasa nersualaarusuppakka. Qujanaq tamassinnut! Sulinersi pillugu assorsuaq qutsavissaavusi.

635 ---

640 Nunatsinni angutit agguaqatigiissillugu 69-inik ukioqalertarput, arnallu 74-inik. Ukiuni aggersuni utoqqaat amerlanerulernissaat naatsorsuutigisinnavarput taamaammallu utoqqarnut tunngasunik aallussiuarnissarput pingaaruteqarpoq.

Utoqqartavut ataqquinartumik pissavavut. Utoqqartavut isumagissavavut.

645 Aamma maanna ukiorpassuarni sulereersimaleramik isumagineqarnissartik eqqortumik pisinnaatitaaffigaat.

Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinneranni utoqqalinersiat siusinaartumillu pensionisiat qaffanneqarput. Alloriarnerit annertuut siulliit pereerput - utoqqarnulli tunngasunik sammisaqarnerput suli naammassinngilarput. 650 Utoqqaat pensionisiallillu inuuniarnerminni atugaat qulaajaaviginissaat pisariaqassaaq. Ukiuni aggersuni utoqqarnut tunngasut immikkut sammissavavut taavalu utoqqarnut tunngasutigut periusissiaq iliuusissatullu

pilersaarut utoqqaat suleqatigalugit piviusunngortissavarput.

655

Pisorpassuaqarpoq.

660 Nunarput sammineqaqaaq.

Ukiut 20-30 qaangiuppata nunarput qanoq inissisimassava?

Ilissi siunnersuutissasi suuppat?

665

Ullormiit ullormut allannguisoqarnissaa naatsorsuutigineqarsinnaanngilaq.

670 Ulluni sapaatillu akunnerini aggersuni isumaqatigiinnngittarumaarpugut.

Oqallikkumaarpugut.

Pingaarnersiuiumaarpugut.

675

Nuannarineqanngitsunik aalajangiisarumaarpugut - aammali
aalajangiisarumaarluta.

nuannaajallannartunik

680

Meerartavut, inuusuttavut utoqqartavullu pillugit kingunissanik
amerlanerusunik ataatsimoorluta ikkussuisa.

685

Ineriartuutaasumik suleqatigiinnissatsinnut oqallittarnissatsinnullu
qilanaarpunga.

Suleqatigiinnissarpummi pisariaqarpoq.

Ataatsimoorluta tikkuartuinata ingerlasa.

690

Ataatsimoorluta neriummik pilersitsisa.

Unammilligassanimmi ulikkaarpugut – akerlianillu aamma
695 periarfissarpassuaqarluta.

Inuunitta ingerlanerani anorersuarsiortarpugut.

Inuunitta ingerlanerani sattaaserlatalusooq ingerlasarpugut.

700 Aqqutissaqartuaannarpugulli. Aqqut sorleq ingerlaarfissallugu nammineq
aalajangertussaavarput.

Soorlu oqalugiaatimma aallaqqaataani inuusuttut taasakka.

705 Claudia, Malik, Lea aamma Rene. Maligassiuvusi. Tulluuismaarnaqaasi.
Nalunngilara nunarput inuusuttorpassuaqartoq ilissituulli sapiissuseqartunik.

Ilissituulli allannguerusuttunik.

710 Ilissituulli akisussaaffimmik tigusisimasunik.

Nunarput pisuunnguallatsipparsi.

715 Qujanaq nunatsinni ineriartortitseqataagassi.

Ataqqinartut Inatsisartunut ilaasortat, ataqqinartut innuttaasut.

Ataatsimoorluta kivitseqataasa.

720 Ataatsimoorluta suleqatigiitta.

Suleqatigiikkangattami akiugassaajunnaarluta angusaqarsinnaalersarpugut.

725 Qujanaq!

Kilde
naalakkersuisut.gl

730 **Kildetype**
Digitalt manuskript

Tags
Åbningstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mute-bourup-egede-tale-ved-abningen-af-inatsisartuts-efterarssamling-2022>

735

740

745

750

755

760

765